

[cikk] Az évszak műtárgya: Házaspár sírköve Palmyrából

Hagyományteremtő szándékkal indította útjára másfél évvel ezelőtt a Szépművészeti Múzeum Antik Gyűjteménye 'Az évszak műtárgya' kamarakiállítás-sorozatot.
2005.07.04 19:54 Szépművészeti Múzeum

A sorozat fő célja, hogy rendszeres ritmusban a közönség elé tárja a Gyűjteményben folyó munka eredményeit: egy-egy újonnan megszerzett, illetve restaurált művet, vagy olyanokat, amelyekről új és bemutatásra érdemes tudományos eredmények születtek.

A 2005 nyarán bemutatásra kerülő, mészkőből faragott dombormű az Antik Gyűjtemény egyik új szerzeménye. A szemköztnézetű kompozíció fő alakja díszes kereveten heverő, ivócsészét tartó férfi. Lábánál nőalak ül. Kettejük közt ifjú, aki bal kezét összetartozásuk kifejezéséeként a férfi vállára teszi. A domborműre vésett arameus nyelvű felirat a férfit és a nőt név szerint említi. Tanúsága szerint a kő házaspár sírköve volt, valószínűleg a Kr.u. 3. sz. elején készülhetett. A budapesti dombormű a palmyrai sírszobrászat jellegzetes képviselője, jól példázza a palmyrai művészet kultúrák-közötti, kevert jellegét.

Palmyra a szíriai sivatag legnagyobb oázisa. Ékirásos szövegek már a Kr.e. 2. évezred elején említik. A görög-latin Palmyra név a datolyapálmára utal. A hellénisztikus kortól (Kr.e. 3-1. sz.) az Euphratésig vezető karavánutak legfontosabb állomásává, az ókori interkontinentális kapcsolatok egyik fő elágazóhelyévé vált. Innét szárazföldön (a Selyemúton) és tengeren (a Perzsa öblön át) is vezetett út Indiába és Kínába. A hellénisztikus kor végén a római birodalom bekebelezte a várost, amely a Kr.u. 2. század közepén érte el hatalma zenitjét. A 230-as évektől Palmyra a két óriás-birodalom, Róma és Irán háborújának egyik fontos szereplője, amíg végül Róma el nem foglalta és ki nem fosztotta az ellene szegülő várost. Az antik Palmyra történetének az arab hódítás vetett véget (634).

Romjai lenyűgözték Európát: újrafelfedezésére a 17. századtól került sor. Vonzerejének titka abban is rejlett, hogy a feltáruló kultúra egyszerre volt ismerős és idegen. Palmyra ugyanis két világ: a Mediterraneum és a Kelet metszéspontján jött létre. Kevert volt lakossága, vallása és nyelve is. A kultúráját meghatározó görög-római elemek nem a klasszikus műveltség mindent lebíró erejét tanúsítják, hanem sokkal inkább azt a képességét, hogy formákat tudott adni más kultúrák sajátos mondanivalóinak kifejezésére. Mint annyiszor az ókori kultúrák találkozásánál, a palmyraiak is csak azt használták fel a Nyugatról beözönlő kínálatból, amit a maguk számára érvényesnek találtak.

A budapesti domborművön látható, szerettei körében lakomázó halott képe a férfihoz méltó élet emblematikus megjelenítésének népeket és évszázadokat átívelő kifejezési formája volt az ókorban - Hellasban és Italiában éppúgy mint Mezopotámiában egyaránt kínálhatott érvényes mondanivalót.

Az évszak műtárgya sorozat hetedik kiállítását Jerger Krisztina rendezte, a kiállított tárgyakról szóló ismertetőt Nagy Árpád Miklós írta. A kiállítás-sorozat kurátora Dági Marianna.

